

divadlo vo výchove

Zaujímavé a netradičné možnosti uplatňovania dramatických postupov vo výchove detí.

Stretnutie s celoslovenskou pôsobnosťou pripravené v spolupráci s Pedagogickou fakultou v Nitre a BIBIANOU, medzinárodným domom umenia pre deti v Bratislave.

Pracovná akcia festivalu DIVADELNÁ NITRA, '92.

28.9. 1992

Dom detí Domino

divadlo vo výchove

● Co je to dramatická výchova: ●

Dramatická výchova v dnešním pojetí jako součást estetické výchovy dětí a mládeže má s výchovou hercu jen málo společného. Používá pouze prostředky divadla ke komplexní estetické výchově, k rozvoji morálních, citových a sociálních vlastností a postojů dětí. Setkávají se v ní umělecké slovo, výtvarné umění, pohyb i hudba ne jako jednotlivé umělecké disciplíny, ale jako složky jednotného výchovného procesu. Je samostatným vyučovacím předmětem na základních i středních školách v řadě zemí západní Evropy.

Smyslem tohoto předmětu je vést děti k vlastní tvořivé činnosti, pěstovat jejich kolektivní citění, schopnost spolupracovat ve skupině, respektovat jeden druhého a také vnímat a chápat krásu umění.

Důležité je nejen CO s dětmi probíráme, ale JAKÝM ZPŮSOBEM. Jde o učení vlastním prožitkem, vlastní zkušeností.

● "Dítěti můžeme říci dvěma způsoby, co je to slepý člověk. Můžeme mu říci, že slepý člověk je člověk, který nevidí. Nebo mu řekneme: - zavři oči a pokus se najít cestu ven z místnosti - . Tento druhý způsob je dramatická výchova".

Brian Way: Development Through Drama

divadlo vo výchove

● Definíciu dramatickej výchovy sme si vypožičali z ponukového katalógu Strediska pre dramatickú výchovu v Brne, pretože citlivo vystihuje to, čo sa pod týmto pojmom skrýva.

Na Slovensku sa dramatická výchova resp. tvorivá dramatika začína čoraz častejšie skloňovať aj medzi pedagógmi a oprávnenými, pretože táto metóda ponúka mimoriadne zaujímavé podnety pre výuku viacerých predmetov: literatúra, zemepis, dejepis, slovenský jazyk a cudzie jazyky, etika, ale aj matematika, chémia ... Bohužiaľ zatiaľ môžeme hovoriť len o využití v podobe inšpirácií, a nie ako o prirodzenej súčasť vyučovacieho procesu. Existujú len osamotené snaženia, chýba energia, možnosti a spôsob, ako od inšpirácie prejsť k zdravo vypracovanému systému. Absentujú kontakty, informácie a niekedy možno aj ochota spolupracovať.

Veríme, že toto stretnutie pomôže nájsť cesty k plodnej komunikácii a spolupráci v oblasti dramatickej výchovy. Dúfame, že záujem o túto metódu, najmä na poli pedagogických škôl, sa zmení na konkrétny vyučovací predmet.

● Program :

Praktické ukážky: 9.00 B.Felix? Urobme si pesničku
10.00 I.Semjanová: Mesto

Obedňajšia prestávka

12.15 E.Čárska - Abeceda
14.00 D.Moravčíková: Hlasová výchova
15.00 Otvorená diskusia

divadlo vo výchove

● IVANA SEMJANOVÁ - vyštudovala Filozofickú fakultu UJPS v Prešove. Od roku 1987 pôsobila v Ústave experimentálnej pedagogiky SAV v Bratislave, kde pracovala vo výskumnom projekte Žiakova interpretácia sveta - východisko pre výchovu a vzdelávania. V rámci tohto projektu sa zaoberala dramatickou výchovou ako metódou výchovy a vzdelávania. Dva roky realizovala pedagogický experiment s témou Prežívanie v procese výchovy. S deťmi z tohto experimentu neskôr vytvorila divadelný súbor, ktorý vo svojej práci stavia na spontánnej detskej výpovedi o sebe a o svete okolo. Ivana Semjanová dnes pracuje ako externý pedagogický pracovník vo viacerých inštitúciách /Bibiana, Iuventa/, kde sa teoreticky i prakticky venuje dramatickej výchove.

Dramatická hra "MESTO" sa zaoberá učivom vlastivedy. Cieľom tématického okruhu je vysvetliť žiakom rozdiel medzi mestom a dedinou, popísať život a prácu v meste, prípadne poznávať mesto, v ktorom žiaci žijú. Ako učebná pomôcka je použitá stavebnica LEGO Dacta 1053, určená pre vekovú kategóriu 8-10 ročných detí.

● BELO FELIX - vyštudoval na VPŠ v Bratislave hudobnú výchovu a slovenčinu. Pracuje ako odborný asistent na Katedre hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty M.Bela v Banskej Bystrici.

Intenzívne sa venuje rozvíjaniu detskej hudobnej tvorivosti a snaží sa o jej uplatnenie v detskom divadle / najmä v spolupráci so súbprom ATĎ pri LŠU v Žiari nad Hronom/ a v školskej i mimoškolskej hudobnej výchove. Osvetový ústav v roku 1989 vydal jeho skriptá " Druhá múza detského divadla" a pripravuje sa vydanie publikácie "Maľovaná hudba - znejúci obraz".

Program " UROBME SI PESNIČKU" zoznamuje deti prostredníctvom hry so základmi práce s hudobným motívom, s piesňovou formou. Ponúka im možnosť byť v priamom kontakte s hudbou a spolupodieľať sa na jej vzniku.

divadlo vo výchove

● DANA MORAVČÍKOVÁ - študentka Pedagogickej fakulty v Nitre, sa začala zaoberať problematikou hlasovej výchovy v rámci ŠVUOČ / Problémy umeleckého prednesu žiakov 1.ročníka ZŠ/. Túto prácu rozšírila o praktickú časť Hlasová výchova ako súčasť detského umeleckého prednesu. Rozpracovala v nej praktický zásobník dychových, fonačných, artikulačných a rytmických cvičení a niekoľko návodov ako s týmito cvičeniami precovať vo vyučovacom procese. Všetky ukážky boli prakticky overené a pomocou nich sa jej podarilo odstrániť aj niektoré rečové chyby. Hlasová výchova je súčasťou umeleckého prednesu, teda aj tvorivej dramatiky. Preto v ďalšej práci Tvorivá dramaticka na hodinách čítania a písania v 1.ročníku ZŠ uvádza rôzne hry, ktorými by sa abeceda pre prvákov mohla stať hrou. Všetky hry, cvičenia vznikli pri priamej práci s deťmi v detskom divadle alebo počas priebežnej praxe na ZŠ.

V rámci podujatia Divadlo a výchova demonštruje metódu tvorivej dramatiky na prváckej téme. Pomáha si pri tom rôznymi hrami zameranými na zmysly, pri ktorých využíva detskú fantáziu a nápaditosť. Zvlášť upozorňuje na nezasťupiteľnosť hlasovej rozcvičky. Na našich školách sa jej venuje malá pozornosť. Často dochádza k neodbornému zaobchádzaniu s detským hlasom, ojedinele i k poškodeniu hlasových orgánov dieťaťa, preto je dôležitá príprava dieťaťa, ako aj učiteľa.

● EVA ČÁRSKA - vyštudovala Estetiku na FF Uk v Bratislave a odbor Réžia a dramaturgia na Damu v Prahe.

Pracuje ako vedúca Detského divadelného štúdia pri PKO v Bratislave. Pri svojej práci veľmi intenzívne využíva postupy dramatickej výchovy, čo v praxi znamená aktívnu spoluprácu detí pri tvorbe scenára i pri realizácii predstavenia. Základným inšpiračným materiálom súboru je kvalitná literatúra pre deti / Kipling, Radičov, Uličiansky/. Predstavenia DDS pri PKO získali viacero ocenení na domácich i zahraničných súťažiach.

Eva Čárska spolu so Sášou Petrovickou pripravili v BIBIANE dva tituly, v ktorých priamo využívali prostriedky dramatickej výchovy. "Veci a hračky" - dramatické hry a improvizácie na motívy knižky V.Nezvala boli zamerané na rozvoj predstavivosti a podporovali samostatnú fabulačnú tvorivosť detí.

"Abeceda" - dramatické hry a improvizácie, na motívy poviedok R.Kiplinga "Ako bol napísaný prvý list" a "Ako vznikla abeceda.."

Základnou témou hier je potreba človeka dorozumieť sa s inými ľuďmi, kultúrami, ale aj sám so sebou.

divadlo vo výchove

● Výberová bibliografia ●

- Budínska, H.: Hry pro šest smyslu, Gema, Praha 1990
Dětské divadlo. Sborník her pro dětské divadelní soubory. Usp. E.Machková. Praha, Albatros 1976.
Dětské divadlo 2. Sborník her pro dětské divadelní soubory. Usp. E.Machková. Praha, Albatros 1978.
Disman, M.: Receptář dramatické výchovy. Praha, SPN 1976.
Felix, B.: Druhá múza detského divadla, Osvetový ústav 1989
Gracová, X.: Metodická príručka pre prípravný ročník LDO-
LŠU - prípravná dramatická výchova. Bratislava, KPÚ 1980.
Gracová, X.: Metodická príručka pre prípravné štúdium literárno-dramatického odboru ľudovej školy umenia. Bratislava, SPN 1981.
Koháková, L.: Estetická výchova a rozvoj tvořivosti. Praha, Ústav pro výzkum kultury 1987.
Kurková, L.: Říkame si, zpívame si, hrajeme a tančíme. Praha, SPN 1973.
Lichardová, O.: Metodické minimum pre začínajúce ochotnícke súbory. Bratislava, Osvetový ústav 1979.
Machková, E.: Dramatická hra jako prostředek výchovy dítěte. Ostrava, Krajské kulturní středisko 1980.
Machková, E.: Práca s deťmi. Dramatická hra ako prostriedok výchovy dieťaťa. Bratislava, Osvetový ústav 1971.
Machková, E.: Základy dramatické výchovy. Praha, SPN 1980.
Machková, E.: Zásobník dramatických her, cvičení a improvizací. Praha, Středočeské krajské kulturní středisko 1990.
Machková, E.: Drama v anglické škole. Praha, ARTAMA-IPOS 1992.
Machková, E. → Magerová, E. - Mašatová, M.: Kapitoly z praxe dramatické výchovy. Ostrava, Krajské kulturní středisko 1982.
Mašatová, M.: Dramatika s loutkou. Praha, STD 1992.
Malý pruvodce dramatickou výchovou v mateřské škole / E. Machková a kol. / Praha, ARTAMA-IPOS MK a STD 1992.
Mlejnek, J.: Dětská tvořivá hra. Hradec Králové, Krajské kulturní středisko 1981.
Pavelková, S.: Dramatická výchova. Metodický materiál pro vedoucí dětských dramatických kolektivů. Plzeň, Krajské kulturní středisko 1989.
Smutná, M.: Dítě a dramatické umění. Praha, SPN 1971.
Výchova detského diváka tvořivou hrou. In: J.Mlejnek: Děti v divadle. Praha, Ústav pro kulturně-výchovnou činnost 1986.
Výchova detského přednášeče. Praha, ÚKVČ 1992.
Výchova hrou. Zborník materiálův z teoretické konferencie o dramatické výchove, Osvetový ústav, Bratislava, 19887.
-

divadlo vo výchove

Výchovno-vzdelávací program pre záujmový útvar Divadelník pre žiakov 5-8.ročníka základnej školy. Sprac. Z. Bakošová-Hlavenková. Bratislava, Smena 1984.
Zborník z 2.celoslovenskej prehliadky esteticko-výchovných programov v mimoškolskej výchove a vzdelávaní. Bratislava, Osvetový ústav 1985.
Zelina, M. - Zelinová, M.: Rozvoj tvorivosti detí a mládeže. Bratislava, SPN 1990.